

POLÍTICA INSTITUCIONAL DE LA UNIVERSITAT POMPEU FABRA PER FOMENTAR L'ACCÉS OBERT A LA PRODUCCIÓ CIENTÍFICA

Acord del Consell de Govern de 6 d'abril del 2011

1. Context

1.1. Per què les universitats han de fomentar la publicació en accés obert

1.2. Àmbit internacional i nacional

2. Política institucional d'accés obert

1. Context

1.1 Per què les universitats han de fomentar la publicació en accés obert

La necessitat de promoure la difusió de la recerca i la docència en el context de la societat de la informació i les facilitats de l'edició electrònica han propiciat que sorgís el moviment de l'accés obert (AO) a la informació. Aquest moviment postula un accés permanent, gratuït i lliure de restriccions als continguts científics i acadèmics amb l'objectiu d'afavorir l'accessibilitat, la visibilitat i l'impacte de la recerca científica.

El moviment de l'accés obert promou que la recerca finançada amb diners públics sigui de domini públic.

Hi ha dues formes de publicar en accés obert:

- Publicar en revistes d'accés obert.¹
- Publicar en repositoris institucionals, temàtics o de tipologia de documents.² Actualment la majoria d'editorials permeten depositar una reproducció dels articles o els pre-prints en aquest repositori.

Publicar en accés obert presenta els beneficis següents:

- Augmenta la difusió dels resultats de la recerca → més visibilitat
- Afavoreix l'impacte de les publicacions → increment del nombre de cites

¹ DOAJ (Directory of Open Access Journals): Actualment inclou 5.700 revistes (<http://www.doaj.org/>)

² OpenDOAR (Directory of Open Access Repositories): Actualment conté més de 1.700 repositoris registrats (<http://www.openoar.org/>)

- Incrementa la visibilitat de les institucions a què estan afiliats els autors → millor posicionament institucional
- Garanteix la recopilació i la preservació dels resultats de la recerca → accés perpetu

1.2 Àmbit internacional i nacional

El moviment d'accés obert ja té una llarga trajectòria i es pot considerar que està consolidat. En els darrers anys s'han elaborat moltes declaracions internacionals i nacionals a favor de l'accés obert:

- Budapest Open Access Initiative (2002)
- Bethesda Statement on Open Access Publishing (2003)
- Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities (2003), signada per la UPF l'any 2006

En l'àmbit europeu cal destacar les iniciatives següents:

- L'Associació Universitària Europea (EUA) va aprovar el 2008 les *Recommendations from the EUA Working Group on Open Access* encoratjant la creació de repositoris institucionals i el desenvolupament de polítiques per a la promoció de l'AO.
- El Consell de Recerca Europeu (ERC) va publicar el 2008 unes directrius sobre accés obert, en les quals estableix que totes les publicacions de projectes finançats per l'ERC revisades per experts (*peer-reviewed*) siguin dipositades en un repositori de recerca –temàtic o institucional– i que siguin d'accés obert dins d'un termini màxim de 6 mesos. I en el VII Programa marc R+D de la Unió Europea es demana als investigadors de determinades àrees que dipositin en repositoris d'accés obert els resultats de les recerques finançades (projecte *OpenAIRE: Open Access Infrastructure for Research in Europe*)³.

En l'àmbit de l'estat espanyol, cal destacar que en l'esborrany de l'avantprojecte de la futura Llei de la ciència, la tecnologia i la innovació, impulsada pel Ministeri de Ciència i Innovació, es fomenta clarament la publicació en accés obert de la recerca finançada amb fons públics i la difusió en accés obert tant en repositoris temàtics com en repositoris institucionals.

D'altra banda, la CRUE també va fer la *Declaración de CRUE/REBIUN en apoyo del modelo de acceso abierto*.

³ OpenAIRE (<http://www.openaire.eu/>)

En l'àmbit català, el Consell Interuniversitari de Catalunya (CIC) va acordar dur a terme diferents actuacions amb la finalitat d'impulsar l'accés obert a la recerca de Catalunya. El pla d'actuacions per a l'accés obert a Catalunya té com a fita clau l'horitzó 2012, quan «en els processos d'avaluació de projectes d'investigació, d'acreditació del professorat, d'avaluació de la recerca (sexennis) o de concursos de promoció interna es tindran en compte exclusivament les publicacions incloses en un repositori d'accés obert». Aquest informe va ser aprovat en el plenari del CIC en data de 22 de juny del 2009.

Actualment hi ha dues universitats catalanes que tenen aprovada una política institucional d'accés obert: la UPC (2009) i la UOC (2010).

2. Política institucional d'accés obert

Promoure la visibilitat de la recerca i la publicació en accés obert és un línia estratègica recollida en el pla estratègic "UPF25 anys" en els termes següents:

“És essencial que la recerca de qualitat produïda a la UPF tingui la major projecció i visibilitat internacionals. La UPF ha iniciat el desenvolupament de dues eines importants, el Portal de Producció Científica (PPC) i el Repositori.”

“La UPF dissenyarà i implementarà una política que potencii l'accés obert de la producció científica dels seus investigadors, per tal d'aconseguir que els resultats de la recerca que es finança amb recursos públics siguin de domini públic (sense cap barrera tècnica ni econòmica).”

Per això, la Universitat Pompeu Fabra recomana que:

El personal docent i investigador (PDI) de la Universitat Pompeu Fabra dipositi les seves publicacions acadèmiques i científiques (articles de revista, tesis, ponències, comunicacions, documents científicotècnics, llibres, etc.) en el Repositori Digital de la UPF, e-Repositori (<http://repositori.upf.edu/>).

Es tindran en compte les condicions establertes per les editorials en relació amb dipòsit de documents en repositoris d'accés obert. Si aquestes condicions no permeten l'accés lliure a la publicació completa, aquesta s'hi inclourà de forma restringida i es permetrà únicament l'accés al *preprint*, a l'*abstract* o a les metadades completes que la descriuen, segons sigui possible en cada cas.

El dipòsit dels documents s'hauria de dur a terme tot just després de la publicació i en qualsevol cas en un termini no superior als sis mesos.

La Biblioteca de la UPF facilitarà tot el suport necessari per a la introducció de documents en el repositori.

De forma complementària, la Universitat encoratja el PDI per tal que publiqui en revistes d'accés obert, sempre que la situació de l'àmbit d'investigació de l'autor no ho desaconselli.

La universitat adoptarà les mesures d'incentivació que consideri adients —incidència en el finançament dels departaments, consideració en les convocatòries d'ajuts, etc.— orientades al compliment del present mandat a partir de l'1 de gener del 2012.

Pel que fa als repositoris d'accés obert (ja siguin propis o aquells en què participa), la Universitat es compromet a:

- Vetllar pel respecte als drets d'autor, a la propietat intel·lectual i a la confidencialitat.
- Preservar i mantenir l'accés perpetu de les obres dipositades.
- Incrementar la visibilitat i la interoperabilitat dels documents incorporant-los a cercadors acadèmics (Scirus, GoogleScholar, etc.) i recol·lectors (OAster, etc.).
- Seguir les normatives i els criteris internacionals per a repositoris.
- Coordinar-se amb la resta del sistema universitari per tal que RECERCAT, RECOLECTA i DRIVER puguin recollir la totalitat de la producció científica i acadèmica de les universitats en els àmbits català, espanyol i europeu, respectivament.
- Eximir el personal docent i investigador del lliurament de la documentació dipositada en el Repositori Digital de la UPF, e-Repositori, en les convocatòries d'ajuts i en els concursos que realitzi.
- Coordinar-se amb l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya perquè pugui accedir a la documentació dipositada en el Repositori Digital de la UPF, e-Repositori, a fi d'eximir el personal docent i investigador del lliurament de la susdita documentació en les sol·licituds d'ajuts, en les avaluacions i acreditacions i en altres convocatòries semblants.

La Universitat mantindrà el Portal de Producció Científica (PPC) com a eina complementària del repositori institucional, que permet gestionar els CV del PDI, millorar tasques de gestió interna i alhora, també, augmentar la visibilitat de la producció científica i acadèmica de la UPF.